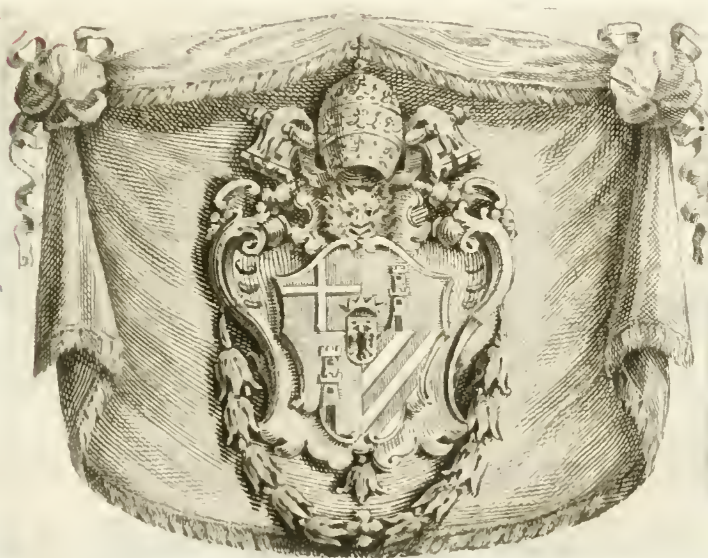

IN. FUNERE
IACOBI. III
MAGNAE BRITANNIAE. FRANCIAE. HIBERNIAE
REGIS
ORATIO
HABITA. IN. BASILICA. SS. XII. APOSTOLORUM
CORAM
CLEMENTE. XIII. P. M
VII. IDUS. JANUARII. ANNO. MDCCLXVI
AB. HORATIO. MATTEI
EJUSDEM. SS. D. N. PRAELATO. DOM. VTR. SIGN. REFEREND.
ET. LIBERIANAE. BASILICAE. CANONICO.

ROMAE. MDCCLXVI.

TYPIS. OCTAVII. PUCCINELLI. S. P.

CLEMENTI XIII. PONT. MAX.

HORATIUS MATTEI

FELICITATEM.

Anc de praeclaris IACOBI III MAGNAE BRITANNIAE . FRANCIAE . HIBERNIAE REGIS virtutibus a me habi-

bitam Orationem, Beatissime Pater, cum Tu Optimo Principi ſupremos honores Catholico more perſolveres, Nomine Sanctiſſimo inſcriptam Tuo per manus hominum ire permittas. Etenim ſingulari benignitati illi Tuae, qua omnem Gentem meam, et me praeſertim innumeris, iiſque ampliſſimis beneficiis ſemper ornaſti, immortale illud acceſſit, quod coram Te, in magna Ordinum omnium frequentia, ingentique Urbis totius moerore, ac luctu, extinctum Regem laudandum mihi committeres. Ex iis itaque rebus a cla-

a Clarissimo Rege, de Catholica Religione optime merito, aut pie aut fortiter gestis, quae tempori serviens diligenter et loco, paucissimis verbis complexus sum, Tu virtutum omnium verissime, et sapientissime aestimator Pontifex Maxime, cujus fidem, pietatem, religionem, abstinentiam, aliaque animi ornamenta, aeque ac summum imperium, et potestatem Christianus Orbis merito veneratur, facile intelliges, quo ingenio, quo praeconio essent Iacobi III merita celebranda. Hanc itaque demortui Regis, quem dum viveret, in sinu tuo pa-

paterne fovisti, qualemcumque laudationem tuere, et Christianae totius Reipublicae felicitati, virtutum praesidio, diutissime sospes, atque incolumis vive.

ORATIO.

SI eorum quoque interitu commoveri ſolemus, qui, quamvis nullo penitus uſu nobis cogniti, et cari, nullo nos umquam officii genere ſint proſequuti, tamen, aut felicis imperii, aut bellicae virtutis, aut excellentis ingenii vel denique graviſſimarum aerumnarum tol-

tollerantia , et ſama claruere ; quantum eſſe , BEATISSIME PATER , quamque acerbum a TE ſuſceptum ex IACOBI III. Magnae Britanniae, Franciae , Hiberniae Regis morte dolorem exiſtimabimus ! Ejus enim in Religionem Catholicam obſequii conſtantiſſima teſtimonia , praeclara , et continua in Rempublicam Chriſtianam merita , non incerti rumores , ex Inſulis toto diviſis Orbe perlati , ſed longiſſima conſuetudo probavit . Quam luctuoſum , et grave funus hoc eſſe credendum eſt , ſingulis aeternae Urbis Ordinibus , quibus per quinquaginta fere annos de regia majeſtate nil magis quam humanitatem , de poteſtate praecipue beneficentiam contemplandam , et colendam exhibuit . Quo nunc piiſſimo Rege , humanae naturae neceſſitate ſublato , ſpecies quaedam pulcherrima virtutis e conſpectu noſtro receſſit , atque extincta eſt ! Oh caſum vere luctuoſum ſuis,

in-

infeſtum Europae, triſte bonis omnibus, quorum ſolatia mors iſta pervertit! In tanto igitur moerore, quae mens, qui animus inter has faces, inter has lugubres voces, fletuſque ſacros, in hoc tam triſti rerum aſpectu eſſe mihi deberet, cui laudare defunctum Regem imperio TUO, cui reſiſti non debet, eſt demandatum, niſi una me cogitatio non mediocriter confirmaret. Quid enim deceat, de fortiſſimo Viro dicentem imbecilliter flere, mortemque ejus lacrimis proſequi, qui totam vim, laudemque bene vivendi, in animi robore, ac magnitudine, in omnium humanarum rerum contemptu traduxit? Refectis igitur animis, deſideratiſſimi Regis clariora facta breviter memorabo, ut quem viventem obſequio, admiratione, cultu proſequuti ſumus, extinctum recordatione, et imitatione noſtra nobiſcum retineamus.

Sacrarum Litterarum eſt teſtimonio

comprobatum, Deum Optimum Maximum, quos praecipue dilexerit, et ad benemerendum de universo hominum genere destinarit, eos interdum gravioribus humanarum vicissitudinum fluctibus, et infortuniorum procellis voluisse obnoxios, ut eorum virtus in adversis, auri ad instar, quod in igne probatur, et major assurgeret, et lucidior splenderet. Quod in IACOBO REGE quoque, vitae illius seriem consideranti, manifeste apparet. Principio siquidem, VValliae Princeps renunciatus cum esset, et paterni imperii heres ipsis ab incunabulis designatus, quod Patrem Regem haberet, Catholicae Religionis tenacissimum, qui eam apud Anglos suos pene eversam, ac labefactatam restituere, majori, qua poterat, animi contentione curabat, quique ob hanc tantum causam Regni proceribus invisus, a militibus desertus, ab affinibus ipsis, cognatisque oppugnatus, gravissi-

mum

mum devenerat in rerum omnium discrimen, una cum Matre, Faemina sanctissima, et nobilissima Italicarum, de avita Insula egredi, proximasque oras clanculum petere cogitur. Non illum Regio Filio digna pompa, non militum agmina stipant, atque tuentur, sed fuga, squallor, maternae lacrimae comitantur. Ipsum Pater animi constantia firmissimus deinde consequitur, qui in exilii acerbitate, domesticum sibi in Uxoris fortissimae societate, et in dulcissimi Filii sancta institutione quaesivit solatium. Et sane, egregia Infantis indoles, docilis animus, facileque ad virtutem parabilis, omnem praevertere videbantur paternae caritatis sollicitudinem, omnem vincere doctorum curam. Puerile enim nil in eo apparebat, imo magna assurgebant germina, pulcherrimaque micabat spes earum virtutum, quas in illo semper mirabundi suspeximus, nunc autem luctu, sterilique recordatione concele-

lebramus. Aetas illa, qua humanae conditionis graves angustiae minime intelliguntur, quaeque innocuis lusibus dari solet; ea dulcissima vitae tempora, tristibus a curis immunia, ab IACOBO tota consumuntur lacrimas inter Parentum, quibus suas quoque miscere cogitur; nam, quocumque se vertat, et inter ipsa cultioris institutionis studia ea offendit, quae in ipso omnem laetitiae sensum extinguant. Nam seu Locorum, Coeli, Marium positiones addiscit, Regna, Provincias, Urbes, quibus potentissimi Majores imperitarunt, quibusque modo spoliatus ipse est, dolentissime contemplatur. Seu historiae elementa perlustrat, Augustae Familiae Suae vices offendit, clades, ruinas, incendia cognoscit. Nec tamen animo frangitur, sed ad optima studia magis, magisque inflammatur, ut aptior quotidie evadat, atque instructior ad Rem Christianam sustinendam, tuendam, amplificandam, Majorumque potentiam, et

glo-

gloriam aſſequendam. Itaque ſeu variorum idiomatum, quibus Gentes utuntur, modos addiſcit, ſeu artem expendit, quae mentes hominum eloquio flectit, ſeu infortuniorum conſolatricem, humanaeque vitae moderatricem Philoſophiam puriſſimis Religionis haurit e fontibus, auxilia ſibi firmiſſima comparat, ac tempus aſsidue mente revolvit, quo aliquando felici fauſtoque ſucceſſu, favente Deo, cogitata perficiat. Ad vigeſimum ſeptimum pervenerat IACOBUS aetatis annum, cum prudentiſsimae Matris, providentiſsimi Pontificis Clementis XI, potentiſsimorum Galliarum, et Hiſpaniarum Regum incitantibus votis, auxiliiſque juvantibus, avitas oras repetere aggreſſus eſt. Non Illum hoſtium inſidiae, non clauſus inimicis undique navibus Britannicus Sinus, non pretium Regio Capiti conſtitutum, non innumeri exploratores undique diſcurrentes, non longiſſimae, frigidiſsimaeque decembris noctes,

 non

non montium impervia altitudo, niveſque prope Coelo immixtae, non locorum iniquitas,non deſperatio in vultu ſuorum emicans Regium animum proſternunt, aut deiiciunt. Poſtquam ad extremum diſcrimen, ac prope perniciem deventum eſt, parvo exceptus navigio Oceano vitam, fortunaſque ſuas omnes committit,innumeriſque contemptis periculis, Scotiae littora appellit. Qui dies fuit ille, quam mirus laetuſque dies, quo expectatus, deſideratuſque Regnum ſuum ingreſſus eſt! Non aetas quemquam, non valetudo, non ſexus retardavit, quominus oculos inſolito ſpectaculo impleret, ac recrearet. Refertum gentibus litus, alacris undique populus felici adventui gratulabatur. Sed utinam iter illud in Scotiam, expeditioneſque non ſemel ſuſceptae meliori non caruiſſent ſucceſſu! niſi verius dicendum, divino id eſſe conſilio geſtum, ut Rex omnium amo-

amore cultuque dignus, ab ea Insula, nobis remota, quamquam sua, repelleretur, ut Reges omnes immortali exemplo intelligerent, satius esse Regno carere, quam non aequis conditionibus imperare; ut omnes praeterea homines a singulari animi amplitudine, qua Ipse terrenas, caducasque res infra se habuit, ad mortalia quaeque despicienda excitarentur; nosque praesertim diutius Illius praesentia, tantoque bono perfrueremur. Difficile dictu est, qui moeror, qui luctus, quae solitudo Scotiae Regnum fere totum invaserit, quam aegre Illo caruerint, quando carendum fuit. Ostendebant, qui sudores Illius hauserant campi, quae refectiones antra, quae somnum saxa praetexerant, aulam ubi Rex fuerat acclamatus, quae tecta magnus hospes impleverat. Discurrebant ad litus, ut vestigia, quibus primum, postremoque

conſtiterat, intuerentur: tanta denique plurimi in Eum fide, et caritate exarſere, ut opes, dignitates, patriam, liberos, vitam, qua nihil carius, amittere ſatius duxerint, quam Illius Cauſam relinquere, Ejuſque praeſentia deſtitui. Quid autem Ipſe, quo ſenſu, quibus animi motibus tantas pertulit calamitates? Sciſcitemur ſi lubet jam aetate provectos, qui Illum profugum, exulem, ſortis incertum ſuae, de rebus omnibus dejectum, a Clemente XI. immortalis memoriae Pontifice, hoſpitio perhumaniter exceptum, opibus liberaliter auctum, majeſtate defenſum conſpexerunt, dicentque profecto nobis, IACOBUM III, et Avenione, et Romae, ea mentis indole, eo oris, corporiſque habitu perpetuo fuiſſe, ut fortem, impavidumque virum tot feriiſſe ruinae viderentur. Oh dignam ſane meliori ſorte conſtantiam! Regno ſpolia-

liatur, Terra, Marique tot vitae periculis obiicitur, calamitatibus obruitur, nec tamen aliquod aegritudinis in eo ſignum, nullum demiſſi animi apparet indicium! Quamquam doloribus, atque aerumnis premi in terris juſtos, pioſque viros altis de cauſis aliquando Summus rerum omnium Moderator permittat, infauſtis tamen, amantiſſimi patris more, proſpera admiſcet, ut fractos animos erigat, et ad graviora ferenda promptiores efficiat. Hac mira coeleſtis Providentiae lege, Britanno Regi, in media exilii acerbitate, Uxor paratur MARIA CLEMENTINA lectiſſima Foemina, quam Regio ſanguine ortam, conciliante nuptias Pontifice, duxit. Haec formae elegantia, indolis liberalitate, morum innocentia et comitate, et praecipue praeſtanti in Deum religione, Viri ad virtutem rectiſſime comparati moerorem omnem, atque

que triſtitiam aut omnino, aut maxima ex parte levavit. Et quae, Deus bone, calamitates eſſe poſſent, quae ſolitudo, qui labores, quos non levaret Mulier Deo conjunctiſſima, cui nil carius erat, quam coeleſtibus inhaerendo humanum omnem faſtum, pompaſque deſpicere; nil dulcius, quam Mariti dolores, et lacrimas innocuo abſtergere riſu, ſobolemque ad tot Regnorum ſpem adoleſcentem caſtiſſimo ſinu fovere, et in Religionis ſtudio, in amore virtutum, familiaribus exemplis alacriter confirmare! Utinam vero hoc felix, fauſtumque conjugium immatura Reginae mors, non tam cito ſolviſſet; non enim Vir amantiſsimus, qui de amiſſa Conjuge doloris magnam acceſsionem fortiter pertulit, dulci orbatus fuiſſet ſocietate, et ſolatio, neque nos tam longo eximiae virtutis deſiderio conficeremur. Oh ſaltem cariſſimam conſpexiſſet Prolem in eximiae gloriae, praeclaraeque laudis ſpecula colloca-

locatam! Alterum nempe Filium, Paterni animi heredem, et injuriarum vindicem, populorum ſuorum amori donatum, Maris, Terraeque pericula generoſe contemnentem, ſibique immortalem bellicae virtutis, et fortitudinis nomen undique comparantem! Alterum ferventiſſimae pietatis inſtinctu, in juventae flore humanis omnibus contemptis illecebris, in ſanctam Sacerdotii ſortem adſcriptum, ad aſſerendam, augendamque Eccleſiae Romanae dignitatem, et gloriam; ad Chriſtianae liberalitatis, et continentiae exemplum a Coelo datum undique commendari! Sed ad IACOBUM redeamus, qui in clariſſimo hoc Orbis theatro, uberrimum reddidit fructum artium, et diſciplinarum, quibus in pueritia ad omnem virtutem, honeſtatemque fuerat informatus diligentiſſime. Caſta ſemper apparuit in Illo mens, caſtus animus, micabat in Eo religio, pietas, pudor. Rex na-

natura, et jure cum eſſet, maximum ſibi Regnum ducebat ſibi ipſi, ſuiſque animi motibus imperare, illa uſus ſemper magiſtra ſapientia, qua nil melius, nil optabilius hominibus eſſe poteſt. Imperia enim, divitiae, fortunae bona quaecumque, dum firmiter teneri videntur, temporis momento dilabuntur, illa vero praeſto ſemper nobis eſt, nos ubique utiliter comitatur. Benignitati, ſuavitatique Regiam jungebat gravitatem, qua quidquid ageret, quidquid diceret ad dignitatem componebat. Humanitati Ejus nil ſemper tam proprium erat, quam voluntas de cunctis hominibus benemerendi, aliorumque commoditatibus ſe natum potius putandi, quam ſuis. Si qua ab aliis Ipſi obveniſſent beneficia, perenni repetere ſolebat memoria, quam nunquam obliterari patiebatur; ſuorum in alios, quod magnanimi hominis eſt, et liberalis, omnem reminiſcentiae ſenſum amittere.

Pro-

Probatissimis quum uteretur familiaribus, per illos, veluti Regiae beneficentiae administros, omnibus afflictis, oppressis, pupillis, viduis, pauperibus, liber ad Ipsum patebat aditus, per illos incolumitati omnium, atque saluti, ocio, libertati consulebatur, per illos subsidia vitae in cujusvis ordinis egentes, maxime in Britannos suos, nec Romae solum, sed et alibi gentium, largissime erogabantur. Dies me sane citius, quam oratio deficeret, si singulas egregii Principis virtutes vellem commemorare. Omittam itaque firmissimam Ejus in Pontificem Maximum obedientiam, et obsequium, apud quem, non ut Regius Hospes, sed tanquam observantissimus filius moratus est. Relinquam sedulum Ejus erga hunc Patrum Senatum cultum, urbanitatemque suavissimam, qua Urbis proceres, civesque omnes, semper complexus est, studium denique quo Filios, dulcem extinctæ Coniugis imaginem

educavit, caritatem, qua Illos fovit, atque dilexit. Sed inter tantam laudum excellentiam, non queo silentio praeterire extremum Illius vitae actum, ex quo apparet, quantum, et quam mirifice **IACOBI III.** virtus in infirmitate profecerit. Non tam senio, quam piis curis, atque laboribus, octo circiter ab hinc annis quasi confectus, lento quidem, sed mortali morbo correptus, inter corporis languores, et acerbos cruciatus, toties mortis sustinuit gradum, quot numerantur, eo longo temporis decursu momenta. Quis hominum miserrimo in illo statu, aut de sanitate recuperanda non cogitasset, aut mori saltem, solatii loco, non optavisset! Verum fortissimus Princeps humanis rebus penitus valedicens, ad animum ab omni, vel levi culpa expiandum, utitur diuturna ea inacie, atque dolore, ut se totum ad im-

immortalia bona convertat, quorum causa nos unice conditos esse noverat. Culpas deflet, Poenitentiae Sacramento frequenter abstergit, spiritum suum enixis precibus Deo commendat, pias quotidie audit lectiones, Coelesti Pane saepe se refici enixe petit: Quae, quantaque eloquentiae vis requireretur in illo, qui narrare heic vellet, quibus Ejus pectus sacris aestuaret affectibus, quando porrigente Filio Eboracensi Duce, Cardinali amplissimo, nunc Episcopo Tusculano, Sanctum Viaticum ab Ecclesia publice, et sacra pompa, ut Ipse optaverat, allatum, religiosissime suscepit! Quae lacrimae, qui motus, quae fides, quae pietas! Quod etiam solatium in senectute, in extremo vitae discrimine, egregio Principi, avitis Regnis Catholicae Religionis causa expulso, salutaribus Catholicae Co-

 mu-

munionis myſteriis, proprio miniſtrante religioſiſſimo Filio, refici, et ad tremendam ſubeundam luctam armari! Utinam alterum nobiliſſimum quoque Natum poſt tot annorum abſentiam reducem, poſt tot metus, tot pericula incolumem conſpexiſſet! Utinam Illi gloriae ſuae heredem, infortuniorum participem amplecti, et inter caſtiſſima ejus oſcula ſaltem deficere datum fuiſſet! Sed non tulerunt divina conſilia animum innocentiſſimum, et penitus a terrenis rebus avulſum, ad humana, et fragilia retrahi, et paternis iterum affectibus cor Deo plenum labefactari. TIBI praeſertim, BEATISSIME PATER, non difficile fuit ſummam Viri Religionem, humanarumque rerum contemptum dignoſcere ex obſervantia illa, atque cultu verecundo, quibus TE laetiſſime excepit, quando graviter decumbentem paterne invi-

visisti, quando Ille constans, et libens finem intuens suum, a TE demisse postulavit, ne Regio funere sineres corpus suum efferri, aut nomen funebri laudatione celebrari. Vos heic tandem compello, qui morienti praesentes adfuistis, vos qui Illum cum lacrimis, inter languidos, difficilesque anhelitus repetere non semel audistis, se innumeris de caussis, et praecipue de duabus esse Deo devinctissimum; quod sibi scilicet Catholicis Parentibus nasci, inter Catholicos educari, vitamque omnem vivere fuisset elargitus; quod demum Divina Providentia factum esset, ne terrenum teneret Regnum, ut de illo coelesti sollummodo cogitaret. Oh sensus aeterna Posterorum memoria dignos! Oh fausta, et felicia Catholicae Religioni tempora, quibus Reges, dum illi vanum quoddam Philosophiae nomen contumeliose insultare conatur, debitum ei reddunt ho-

honorem, et Regno carere malunt, quam ejus ſanctiſſima jura violare.

En IACOBE Rex Optime, vitae tuae, quam mediis in aerumnis, atque laboribus traductam ſanctiſſime conſummaſti, exitum ſane felicem! Regnum, quod Tibi a Deo jam datum eſſe confidimus, tene, non amplius terrenum, viciſſitudinibus ſcilicet, et calamitatibus undique obnoxium, ſed coeleſte, tutum, aeternum, in quo beate vivunt animae vere magnae, nullamque experiuntur pacis perturbationem, et tranquillitatis. Ex eo laetiſſimo piorum loco reſpice, quae Tibi funebria juſta ſacro ritu perſolvunt, et tuus Ille amantiſſimus Pater CLEMENS XIII. in cujus beatiſſimi ſaeculi luce durare, Pontificemque Maximum venerari, Tibi, ut in votis habueras, datum fuit; et una cum Purpuratorum Senatu nobiliſſimi Filii Tui, honos, decuſque noſtrum; omnes denique Urbis Ordines.

Ex-

Excipe ingentis desiderii nostri testimonium hoc, et nos ab hisce lacrimis, voca ad contemplationem, imitationemque virtutum tuarum, quas neque lugere, neque plangere fas est. Nam quidquid ex Te amavimus, quidquid mirati sumus, manet, mansurumque est in aeterninate temporum, fama rerum. Multos in hac vita felices oblivio obruet, IACOBUS III. Magnae Britanniae, Franciae, Hiberniae Rex, cum adversa semper luctatus fortuna, et quod summum est, Catholici Cultus causa suo spoliatus Imperio, religione, pietate, constantia, Prole denique inclita, posteritati narratus, et traditus, superstes erit.

